

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Páskándi Géza: Az eb olykor emeli lábát

AKIK NINCSENEK A BREHMBEN
SZÍNJÁTÉK EGY FELVONÁSBAN, HÁROM RÉSZBEN,
TÖBB SZEREPLŐVEL

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Páskándi Géza: Az eb olykor emeli lábát

Bemutatta a temesvári Diákszínpad „Thália” színjátszó csoportja 1970-ben, első ízben Temesváron, majd az Aradon és Temesváron megtartott Utunk-est keretében, Cseresnyés Gyula rendezésében.

ELSŐ RÉSZ

Szerkesztőségi iroda. Felirat: Zoológiai Könyvkiadó, Széles asztal mellett ül a szerkesztő, akiről sem jó, sem rossz nem rí le, bár igen komor arcú. Jelen pillanatban, épp a körmeit tisztogatja és reszeli. Alacsony férfi be: sovány, egérszerű, kalapot visel. Hóna alatt vastag könyv. A falon plakát: *Brehm: Az állatok világa. Könyvújdonság!*

ALACSONY (*energikusan*): Jó napot, szerkesztő úr!

SZERKESZTŐ (*fől sem nézve, nagyon szívélyesen, melegen, mintha látná, mintha tudná, kiről van szó*): Jó napot!

ALACSONY (*közelebb lép, leteszi Szerkesztő asztalára a könyvet, mintha azt mondaná: Íme!*).

SZERKESZTŐ (*értetlenül bámul a könyvre*): A Brehm?

ALACSONY (*vésztfjósloan*): A Brehm.

SZERKESZTŐ (*közönnyel süllyed vissza előbbi „munkájába”*): Az állatok világa.

ALACSONY (*fojtottan*): Az állatok világa.

SZERKESZTŐ (*dolgozik*): Az új kiadás. (*Kijelentő hangsúly.*)

ALACSONY (*állító hangsúly*): Az új kiadás.

SZERKESZTŐ (*körmeit vizsgálgatva*): Mit parancsol?

ALACSONY: Emiatt jöttem.

SZERKESZTŐ (*fásultan belenyugszik*): Emiatt. (*Kis szünet.*) Mit parancsol?

ALACSONY (*fenyegető árnyalattal*): Emiatt jöttem.

SZERKESZTŐ (*körmeit nézi, megértően*): Sajtóhibák?

ALACSONY: Szarvashibák.

SZERKESZTŐ (*óvatosan körülnéz*): Valami tragikusabb?

ALACSONY: Attól függ, kinek.

SZERKESZTŐ (*részvételi árnyalattal*): Önnek?

ALACSONY (*alapvetően biccent*): Nekem.

SZERKESZTŐ: Szóval?

ALACSONY (*kitör*): Áldozata lettem a legocsmányabb dolognak, ami valaha is történt. Egyszerre közjogi bűntény és morális károsodás.

SZERKESZTŐ (*körmeit a lámpa felé tartva*): Mi történt?

ALACSONY: Mondom, a legocsmányabb, legjellemtelenebb, legkannibálisabb, leg...

SZERKESZTŐ (*súllyal ejti le az ollót, közbevág*): Mi?

ALACSONY (*meghökken a hirtelen erélytől, hebeg*): Mi, hogy mi? (*Pillanatnyi szünet.*)

SZERKESZTŐ (*csattanóan*): Mi?

ALACSONY (*halkan, de fenyegetően*): Kimaradtam a Brehmből.

SZERKESZTŐ" (*egy ideig még a körmeivel bíbelődik, amíg a másik mondata föl nem szívódik tudatába, aztán sunyin a másikra nézve, nagyon lassan, szinte körülményesen elrakja a körömvágó és -tisztító szerszámokat, kínos pontossággal mindegyiket a saját rekeszébe. Felnéz*): Szóval?

ALACSONY (*kihívóan*): Kihagytak a Brehmből.

SZERKESZTŐ (*fiókjába teszi az egész körömvágó felszerelést, kulccsal bezárja a fiókot, a kulcsot zsebre vágja*): Valóban?

ALACSONY: Egyszerűen nem vettek be. *Engem a Brehmbe.*

SZERKESZTŐ (*távolba nézően*): Különös.

ALACSONY: Én azt mondtam: furcsa. Furcsa. Furcsának találom. Furcsállom.

SZERKESZTŐ: Furcsának tartja, ugyebár?

ALACSONY: Ószintén szólva, annak.

SZERKESZTŐ: Úgyszólván felháborodik?

ALACSONY: Úgyszólván felháborodom, úgyszólván legnemesebben.

SZERKESZTŐ: Ezen.

ALACSONY: Ezen.

SZERKESZTŐ: Sejti, hogy mi történhetett?

ALACSONY: Nem, nem is sejthetem. Mert úgy érzem, nekem be kellett volna kerülnöm. Ha valakinek — nekem igen. Érti ezt?

SZERKESZTŐ: Ezt?

ALACSONY: Ezt.

SZERKESZTŐ: Ezt igen.

ALACSONY: Nos?

SZERKESZTŐ: Nem értem.

ALACSONY: De hiszen azt mondotta, hogy érti.

SZERKESZTŐ: Azt értem, csak *ezt* nem értem.

ALACSONY (*fenyegetően*): Az imént azt mondta, hogy ezt érti.

SZERKESZTŐ: *Azt* értem, nem *ezt*. Rosszul fejeztem ki magamat.

ALACSONY (*előrehajol*): Mit ért?

SZERKESZTŐ (*távolba*): Azt hiszem, mindent.

ALACSONY: Tehát?

SZERKESZTŐ (*szeme sarkából rásandít*): Hallatlan!

ALACSONY: Úgy van, uram: hallatlan!

SZERKESZTŐ: Észbontó.

ALACSONY: Enyhén szólva.

SZERKESZTŐ: Testvérek között.

ALACSONY: A legnagyobb jóindulattal.

SZERKESZTŐ: Elnézésünkkel együtt.

ALACSONY: Mert: mindenki mást igen, de engem, éppen engem nem lehetett kihagyni. Itt a bökkenő.

SZERKESZTŐ: Világos.

ALACSONY: No ugye? Megérti az esetemet.

SZERKESZTŐ (*előzékenyen*): Hogyne!

ALACSONY: Érzi már, mi történt?

SZERKESZTŐ (*komoran*): Tragédia.

ALACSONY: Naiv tragédia, uram: mind a mai napig, ma reggelig, amíg meg nem vettem az új kiadású Brehmet, abban a hiszemben éltem, hogy benne leszek. Sorba álltam érte. Tudja, milyen céció szokott lenni az új könyvekkel. Elkapkodják. Nos, felnyitom: és... a többi már tudja.

SZERKESZTŐ: Nem volt benne.

ALACSONY (*bólint*): Noha benne kellett volna lennem.

SZERKESZTŐ: Jóllehet igen. (*Kis tünődés.*) Puhates-tűek? Ízeltlábúak?

ALACSONY: Rágcsálók... (*Pillanatnyi tünődés után.*) Ó, maga csak az eszével fogja fel ezt a dolgot. De ha az én bőrömben lenne.

SZERKESZTŐ (*megrezzen*): Az ön bőrében...?

ALACSONY: Mit tanácsol? Mit tegyek?

SZERKESZTŐ *(előrehajol, megnyugtató, szinte duruzsoló hangon)*: Nyugodjék meg, uram. Panasza jogos. Határozottan jogos. Majd megjelenik a következő kiadás, és abba ön is feltétlenül bekerül. Én hiszek ebben. Ez különben is rövidített kiadás. Lehet, hogy azért...

ALACSONY *(nemes felháborodással)*: Uram! Nekem a rövidített Brehmben is benne kellene lennem. És nincs, és nem lesz az a Brehm, amiből én hiányozhatnék!

SZERKESZTŐ: Rosszul fejeztem ki magam: önnek valóban semmiféle Brehmből nem szabad hiányoznia...

ALACSONY: Uram, elég a részvétből: gyakorlati tanácsot kérek, hogy kerülhetek én a Brehmbe? Ide! *(Felkapja a könyvet, belelapoz.)* Bele!

SZERKESZTŐ *(vigasztalóan, tettett könnyedséggel)*: Ó, uram, semmit... szent meggyőződésem, hogy semmit... Önnek nem kell semmit tennie, hogy a Brehmbe kerüljön...

ALACSONY: Ön vigasztal! Én tanácsot akarok: gyakorlati tanácsot, érti? Gyakorlati tanácsot arra nézve, hogy kellene kijavítani és megtorolni egy szarvashibát?!

SZERKESZTŐ *(sunnyin, keresőn néz körül, egyre megnyugtatóbb hangon)*: Nem, uram, önnek nem kell semmit tennie. Minden helyrejön: ön feltétlenül be fog kerülni a Brehmbe.

ALACSONY *(felvillanyozódva)*: A következő kiadásba: megígéri? *(Ebben a pillanatban egy hivatalnok lép zajtalanul a szobába, Szerkesztő némán int, hogy álljon meg az ajtóban, hallgasson és várjon.)*

SZERKESZTŐ *(emelt hangon, mintegy a hivatalnok értésére hozva)*: Megígérem ünnepélyesen, hogy mostani kívánságát teljesíteni fogjuk: a Brehm következő kiadásában már ön is ott lesz. Mert, mint ahogy ön mondotta az imént: önnek valóban a Brehmben kellene lennie, ha valaki, ön nem hiányozhat belőle. Nyugodjék meg, uram, nyugalom, nyugalom...

(A hivatalnok meghökkenve, értetlenül néz Szerkesztőre, az azonban int a szemével.)

ALACSONY: Uram, végtelenül hálás vagyok, hogy ezt megígérte. Megjegyzem azonban, hogy csupán egy

félresiklást billent helyre vele, azt ugyanis, hogy engem nem tettek be a Brehmbe, jöllehet nekem ott lett volna a helyem.

(Hivatalnok arca megvilágosodik, mindent megért, int Szerkesztőnek, hogy nyugalom, ő majd mindent elintéz, és ugyanolyan zajtalanul, ahogyan jött, ki-surran.)

SZERKESZTŐ: És higgye el, mindezt nem azért mondtam csupán, hogy megnyugodjék, nem: itt valóban méltánytalanság történt. Önnel valóban ez történt.

ALACSONY: Csak egy baj lesz. Tudja, az embernek keserű szájíze marad, ha arra gondol, hogy mégiscsak panasszal, közbenjárással jutott a Brehmbe... Egészen más lett volna, ha objektíve ismerik fel, hogy nekem feltétlenül benne kellene lennem...

SZERKESZTŐ: A cél szempontjából — jelen esetben — az eszköz másodlagos. A cél pedig az, hogy ön bekerüljön a Brehmbe. Így kívánja a valóság, amely nem tűri, hogy meghamisítsuk.

ALACSONY: Mégis, biztosan lesznek majd irigyek is, akik azt fogják mondani: no, az is csak azért kerülhetett a Brehmbe, mert fellebbezett a szerkesztőségben, vagy: biztosan barátja van ott, és így tovább... Nem gondolja, hogy lesznek ilyen hangok is?

SZERKESZTŐ: Nem hiszem, s ha igen: mit számít ez a tőlünk függetlenül is létező valóság viszonylatában?

ALACSONY *(egyre jobban aggódva):* Tudja, félek a világ szájától, sokszor megégettem magam. S akinek egyszer a forró kása megégeti a száját...

SZERKESZTŐ: Úgy van, az megfújja majd a jeget is. Önnek azonban elvitathatatlan joga van bekerülni a Brehmbe. Ön illik a Brehmbe. És a Brehm illik önhöz. *(A beszéd hevében eljön az asztaltól.)*

ALACSONY *(kicsit aggódva):* Bár igaza lenne! Bár-csak senkinek se tűnne fel, senki se venné protekciónak, hogy én bekerülök a Brehmbe.

SZERKESZTŐ: Az így értelmezők többsége irigységből beszél: mi azonban minden esetben a tudomány szempontjait követjük: márpedig önnek a tudomány szögéből nézve kell haladéktalanul a Brehmbe kerülnie...

(Ebben a pillanatban zajtalanul kinyílik az ajtó, két marcona alak társaságában egy orvos lép be. A két marcona megáll az ajtóban, Orvos előrejön.)

ORVOS: Jó napot, uraim! Ugye nem zavarok? Folytassák csak.

SZERKESZTŐ *(jelentőségteljesen bólintva Orvos felé):* Nem, dehogyis, sőt! Ha érdeklí, beszélgetésünk tárgyát is megmondhatom. Épp most ígértem meg az úrnak, hogy be fog kerülni a Brehmbe.

ORVOS *(szúrósan néz Szerkesztőre):* Értem, szóval, hogy őt maga bejuttatja a Brehmbe.

SZERKESZTŐ: Igen, kérem. Mert az úrnak valóban ott a helye. A Brehmben. Ez az én szent meggyőződése is.

ORVOS: Értem. S ön azt hiszi, hogy az úr jogosan kerülné a Brehmbe? .

SZERKESZTŐ: Feltétlenül, uram. Az úrnak a Brehmben a helye.

ORVOS *(finoman int a két ápolónak, azok közelednek):* Vagyis ön jótáll azért, hogy ennek az úrnak a Brehmben a helye?

SZERKESZTŐ *(szemeit forgatja, egyre jobban izzad):* Alaposan kielemeztem, és arra a logikus, nagyon logikus következtetésre jutottam, hogy ennek az úrnak a Brehmben a helye!

ORVOS *(veséig ható pillantással):* Olyan nagyon biztos ön ebben? *(Erősebben int az ápolóknak, azok közelebb lépnek.)*

SZERKESZTŐ: Legjobb lelkiismeretem szerint...

(Orvos int, a két marcona Szerkesztőre húzza a kényszerzubbonyt.)

ORVOS *(Alacsonyhoz):* Hallotta ezt? Látta ezt?

ALACSONY *(nem értve a dolgot):* Én őszintén szólva, nagyon örülök, hogy most már végre valóban bekerülök a Brehmbe. Régi vágyam volt ez...

ORVOS *(int, rámutat, a marconák Alacsonyra is ráhúzzák a kényszerzubbonyt):* Ne lepődjenek meg és ne nyugtalanodjanak, uraim.

SZERKESZTŐ *(hebegve):* Nem értem: én őt akartam a Brehmbe juttatni... ő akart a Brehmbe jutni... itt

valami félreértés... nem én akartam a Brehmbe jutni... őt akartam odajuttatni...

ORVOS (*fojtottan*): Milyen Brehmről beszélnek?

ALACSONY (*szinte nyögve, fejével az asztal felé int*): Arról.

ORVOS (*felveszi a könyvet, arca felsugárzik*): Ahá, a Brehmbe! (*Hirtelen, mint akinek eszébe jut valami, izgatottan lapozgatni kezd a könyvben.*) Ez az új kiadás?... Igen. Vagyis ebbe... (*Ismét lapoz, izgatottan.*) Ebbe... ebbe... (*Lecsapja a könyvet.*) Órültség, nem vagyok benne!

SZERKESZTŐ (*őszinte döbbenettel*): Ön sincs benne... ?

ORVOS: Kimaradtam. Kihagytak. Csak azt tudnám, ki merészelt engem kihagyni a Brehmből!

(*A két ápoló értetlenül néz egymásra, közelebb lépnek.*)

ALACSONY: Örvendek, uram, hogy nem vagyok egyedül sérelmemmel. Tudja, bár nem túl emberi, de engem mindig vigasztalt, hogy másnak is fáj, ami nekem... Mintha egy kicsit az én fájdalmamból is lecsípett volna az ön fájdalma...

ORVOS: Ez aztán a baromság! Hallottak még ilyet: engem kihagyni a Brehmből!

(*A két ápoló közel lép.*)

ELSŐ: Doktor úr...

ORVOS: Hagyjatok békén. Olyan dühös vagyok, hogy legszívesebben széttépném az egész Brehmet...

MÁSODIK (*aggódással*): A doktor úr (*a könyv felé bök*) is kimaradt?

ORVOS: Mi van ebben csodáltnivaló? Nézzétek meg, hátha megleltek benne.

(*A két ápoló lapozgatni kezd, de közben Orvost figyelik árgus szemmel, végül a könyvet az asztalra teszik.*)

ORVOS (*diadalmasan*): Nos, igazam volt?

ELSŐ: Nincs benne, doktor úr.

(*Lassan közeledik.*)

Nincs benne, doktor úr, de ez ne bántsa a doktor

urat. Nyugalom... *(Ráhúzzák az orvosra a kényszerzubonyt.)*

MÁSODIK: De most siessünk... Mi sem vagyunk benne...

(Függöny)

MÁSODIK RÉSZ

Elmegyógyintézeti szoba. Rácsos ablakok. Szerkesztő sakkozik Alacsonnyal. Orvos kibicel. Két beteg sétál a szobában.

SZERKESZTŐ *(a sakkozók közismert szórakozottságával, komikus rögtönzéseivel):* Én most lépek... lépni fogok... lépni muszáj... lépni szép... a muszáj szép... a szép muszáj... *(Elnyújtottan, kicsit énekelve beszél.)*

ALACSONY: Nagyon megtisztelne... ha lépne...

SZERKESZTŐ: Vagyis... tisztelettel kell lépnem... *(hirtelen)* léptem, tisztelettel! *(Lép.)*

ALACSONY: Ő lépett... vagyis... nekem most őt kell követnem... de ki mondja azt, hogy nekem utánoznom kell őt... ki mondja azt... nini, a kis ravasz... ragaszkodik, hogy én lépjek... hogy én őutána lépjek...

SZERKESZTŐ: Nagy örömet okozna...

ALACSONY: Neki örömet okozna... a lépés... egy örömteli lépés... gyönyörteli lépés... kék-lépés... No, tessék! *(Lép.)*

SZERKESZTŐ: Meglépte... csak meglépte... nem is olyan fekete az ördög, mint amilyen fekete a...

ELSŐ BETEG *(aki séta közben ki-kinézett az ajtóhadékon, hirtelen):* Jön a professzor!

SZERKESZTŐ: Vizit!

(Gyorsan beseperi a sakkfigurákat az asztalfiókba. Nyílik az ajtó, Professzor be, mögötte két asszisztens és a két ápoló)

ELSŐ ASSZISZTENS: Professzor úr! Ön egyelőre itt marad a betegek között, hogy a Brehm-kérdést közelebről tanulmányozhassa.

(Gyorsan, szinte kiugranak mind, kivéve Profeszszort, aki megdöbbenve néz utánuk. Hallszik, ahogy kattann a zár, s ráhúzzák a reteszt.)

PROFESSZOR: Mi történt? Miért zártak be? Nem értem... Önök kik?

ALACSONY (*tisztelettel*): Mi, kérem? Mi nem vagyunk benne...

PROFESSZOR: Ó, maguk sincsenek? Nagyon örvendek, hogy így összekerültünk, legalább kicserélhetjük tapasztalatainkat... önnek például van konkrét panasza?

ALACSONY (*velősen*): Nem vagyok benne a Brehmben.

PROFESSZOR (*bólogat, Szerkesztő felé*): Önnek?

SZERKESZTŐ: Én be akartam őt juttatni a Brehmbe...

PROFESSZOR (*összeráncolja homlokát, Orvos felé*): És önnek?...

ORVOS: Kihagytak a Brehmből!

PROFESSZOR (*egyre komorabban, Első beteg felé*): Ön?

ELSŐ: Én nem akartam bekerülni a Brehmbe... Rövidített kiadás... Visszautasítottam... A tegnapi találkoztam a szerkesztővel, s azt mondtam neki: jó, hogy nem kerültem a Brehmbe... vacak ez az új kiadás... Ő rám nézett, és megkért, hogy jöjjek vele. Ide hozott.

PROFESSZOR (*aggódva*): Értem. És ön?

MÁSODIK BETEG: Én bekerültem... mindenkinek elújságoltam... aztán idehoztak...

PROFESSZOR (*mint aki összegeez*): Szóval ön azért, mert nem került be... ön azért, mert mást akart a Brehmbe juttatni... ön azért, mert nem akart a Brehmbe kerülni... ön pedig, mert bekerült... Nos, én... (*hangja megállapító*) én... szintén nem vagyok benne.

ALACSONY: Részvétem, professzor úr!

PROFESSZOR: Nincs részvét. A mások részvéte reá-lisan nem enyhíti az egyén fájdalmait...

SZERKESZTŐ: Nyugodjék meg, professzor úr, amint látja, másokkal is megesett!

PROFESSZOR: Nem vigasztal mások sorsa. Különben is, hogy önök nem kerültek be... ez... más... ez esetleg... rendben volna... de én egyszerűen nem vagyok benne...

ALACSONY (*gúnyosan*): Nem értem a professzor úr részéről ezt a diszkriminálást. Remélem, nem fajelméleti

alapon akarja bebizonyítani, hogy nekünk nincs helyünk a Brehmben?

PROFESSZOR: Nem fajelmélet ez. Önök valószínűleg nem valók a Brehmbe.

ALACSONY (*felháborodással*): De professzor úr, ha lenne szíves a szavait megválogatni... Ne feledje el, ezzel nem csupán engem sért meg, hanem a társaimat is...

ORVOS: A barátomnak igaza van, professzor úr... Ön felelőtlen kijelentéseket tesz, s ezzel egy egész közösséget sért meg... Nem ártana bocsánatot kérnie tőlünk...

PROFESSZOR: Ugyan, kérem! Önök nem kerültek volna jogosan a Brehmbe.

ORVOS: Professzor úr! Ne ismétlje még egyszer, mert tekintve körülményeinket, bizonyos felelősség alól fel vagyunk mentve... ami az ön esetleges meggyilkolását illeti...

PROFESSZOR (*döbbenten*): Uraim, de hiszen önök bolondok, önöknek valóban semmi keresnivalójuk a Brehmben.

ALACSONY: Pofa be! Ha még egyszer megsért bennünket, szétverjük a koponyáját...

PROFESSZOR (*látszik, hogy megijedt*): Uraim! Rendben van! Kiegyezem. Valamennyiüket nagy sérelem érte. Oktalanul hagyták ki a Brehmből.

MÁSODIK BETEG: Szóval én... bekerültem...

ORVOS (*legyint*): Maga az a kivétel, amely a szabályt erősíti...

ALACSONY: Kedves barátaim! Bár a professzor úr a szavait visszavonta, meg kell mondanom, hogy bizonyos gyanúmat nem hallgathatom el a professzor úr személyét illetően...

HANGOK: Halljuk!

ALACSONY: Nincs kizárva, hogy a professzor úr nem került be a Brehmbe...

SZERKESZTŐ: De hiszen ő is azt állítja!

ALACSONY (*legyint*): Várjon a végére. Szóval, ott hagytam abba, hogy a professzor úr valóban nem került be... ez eddig rendben volna. De hátha a professzor úr nem is akart bekerülni!

(*Döbbent csend.*)

ORVOS: Nem értem. Ha a professzor úr nem akart a Brehmbe kerülni, akkor miért háborodik fel? És főként hogy jutott ide?

ALACSONY (*diadalmasan*): Ez az! Mi okból jött ide... nyilván: kikémlelni annak az okát, hogy mi miért nem kerültünk a Brehmbe...

MÁSODIK BETEG: Én... bekerültem...

ALACSONY: Nincs semmi jelentősége. (*Folytatja.*) Egyszóval a professzor úrnak ebben az esetben van oka nem benne lenni a Brehmben: az tudniillik, hogy nem is akart odajutni.

ORVOS: Van egy másik lehetőség is. A professzor úr bekerült a Brehmbe, be is akart kerülni, viszont mégis panaszkodik: vagyis nem mond igazat. Miért nem mond igazat? Hogy bennünket félrevezessen. Miért akar bennünket félrevezetni? Mert ki akarja kémlelni, hogy mi miért nem kerültünk a Brehmbe.

SZERKESZTŐ: De miért érdekli ez a professzort, ha ő egyszer már bekerült a Brehmbe?

ALACSONY: Ez csak feltételezés. Lehet, hogy nem került be. De be akar kerülni: s ezért kémkedik. Vagy nem akar bekerülni: s akkor azért kémkedik, hogy megtudja, mit kell tennie azért, hogy ne kerüljön be. Lehet, hogy nem akart bekerülni...

ORVOS: Világos... Lehet, hogy nem akart bekerülni, nem is került be, akkor viszont ittléte gyanús. Lehet, hogy be akart kerülni, de nem került be, akkor viszont azt akarja kikémleni, hogy mit kell tennie, hogy bekerüljön. És végül: lehet, hogy nem akart bekerülni, de bekerült, s így azt akarja megtudni, mit kell tennie, hogy legközelebb ne kerüljön be. És végül, de nem utolsósorban: lehet, hogy be akart kerülni, és be is került, akkor viszont ittléte ismét gyanús... És végül... khm... szóval... ennyi... több nincs... (*Szinte sajnálják.*) Nincs több változat.

ALACSONY: Úgy van. Minden változat logikusan mutatja, hogy a professzor csak kémkedni jöhetett.

PROFESSZOR (*aki eddig ámulva, nem kis ijedelemmel hallgatta az okfejtést*): De uraim... önök fel sem tételezik a legnyilvánvalóbbat... hogy nem is volt célom, és nem is kerültem be... és ezért vagyok itt.

ALACSONY: Ez már volt! De ilyen változatban pláne nem fogadhatjuk el.

PROFESSZOR: De hát miért?

ALACSONY: Mert akkor okfejtésünk kárba vész.

ORVOS: Nem tékozolhatjuk el érveinket. Önnek el kell fogadnia érvelésünket, hogy meg ne sértse közösségünk szellemét. Alá fogja rendelni önmagát — nekünk. A többség érve az igazság érve.

PROFESSZOR: De ha ez az igazságnak ellentmond...

ALACSONY *(széttárja karját)*: Nem hagyhatunk ennyi érvet dugába dőlni, mert önnek úgy tetszik. Önnek alkalmazkodnia kell a mi érveinkhez. Erőfeszítést kell tennie. S akkor szent lesz a béke... *(Vállon veregeti Professzort.)*

PROFESSZOR: Rendben van, uraim, legyen, ahogy akarják, csak arra kérném önöket, együtt elemezzük ki az okát, hogy miért nem kerültek a Brehmbe...

MÁSODIK BETEG: Én... bekerültem...

ORVOS *(eréllyel)*: Ön kivétel, s mint ilyen viselkedik körünkben. Mi vagyunk a Szabály. Önnek erősítenie kell bennünket. Erősítsen! *(Katonásan szól rá.)*

PROFESSZOR: Szóval, uraim, mi történhetett, hogy önök nem kerültek a Brehmbe? Nem lenne méltó valaki önök közül, hogy a Brehmbe kerüljön?

ALACSONY: Ahogy magukat nézem, jótállok, hogy körünkben mindenkinek a Brehmben lett volna a helye.

ORVOS: Úgy van, a tudományosság teljessége követelte volna meg, hogy benne legyünk.

PROFESSZOR: Mert így dobhatják a tűzbe az egész Brehmet. Önök nem kerültek be: tehát hiányos.

SZERKESZTŐ: Rövidített kiadás.

PROFESSZOR: Ez nem érv. Önöknek még így sem szabadott volna kimaradniuk belőle.

ALACSONY: De mit gondolhattak, amikor csak úgy egyszerűen kihagytak bennünket?

PROFESSZOR: Elárulták a tudomány objektivitását. A teljességen esett csorba.

SZERKESZTŐ: Uraim, itt valami egész különös dolognak vagyunk tanúi. Valami egészen furcsa esetnek...

PROFESSZOR: Csak azt ne mondja, hogy a Brehm-komplexusnak! Az asszisztenseim ezzel fogadtak, hogy új

lelki komplexus ütötte fel a fejét, a Brehm-komplexus. Hogy vannak emberek, akik azt állítják, hogy nincsenek benne a Brehmben!

ALACSONY (*csodálkozva*): Halljunk oda!

PROFESSZOR: Igen, ezt mondták asszisztenseim. S amikor én rájuk néztem, s azt mondtam, hogy ezen nincs mit csodálkozni, mert én sem vagyok benne... rám néztek... és idehoztak...

SZERKESZTŐ: Várjunk csak, kérem, hogy is volt? Szóval az asszisztensei beszéltek önnek arról, hogy bizonyos emberek azt állítják, hogy nincsenek a Brehmben. Mire ön?

PROFESSZOR: Erre én csodálkozva rájuk néztem, és azt mondtam: miért lenne ez komplexus, hiszen én sem vagyok a Brehmben. Erre ők csodálkozva néztek rám, és a többit tudják.

SZERKESZTŐ: Vagyis nekik feltűnt, hogy ön csodálkozik, és önnek feltűnt, hogy ők csodálkoznak?

PROFESSZOR: Természetesen. Hiszen ha ön azt mondja, hogy nincs benne, és valóban nincs benne, akkor az egy valóságban is ellenőrizhető tény. Nemde?

SZERKESZTŐ: Természetesen. De hogy jutott ön addig a felismerésig, hogy önnek benne kellene lennie. Hiszen ha jól emlékszem, ön azt mondta, hogy csupán csodálkozott, és ennyi... vagyis: csak ténymegállapítás volt az ön részéről, hogy ön nincs benne...?

PROFESSZOR: Úgy van. Valóban, én csodálkozva állapítottam meg, hogy hát mi van abban, ha bizonyos emberek azt állítják magukról, hogy ők nincsenek a Brehmben... hiszen én sem vagyok.

SZERKESZTŐ: De hogy jutott arra a gondolatra, hogy ezt igényelje is? Vagyis azt, hogy benne legyen.

PROFESSZOR: Én nem igényeltem, ők igényelték tőlem. Az asszisztenseim.

SZERKESZTŐ: Ezt nem értem, professzor úr, ha lehetne kissé világosabban...

PROFESSZOR: Amikor rám zárták itt az ajtót, és megkérdeztem önöktől, hogy miért vannak itt, és elmondták, rájöttem, ahhoz, hogy egészségesnek tűnjek, igényelnem kell, hogy a Brehmben benne legyek...

SZERKESZTŐ: Kissé világosabban, professzor úr, ha lehetne...

PROFESSZOR: Ha nekem azt mondják tízen, hogy nem helyes, ha megállapítom, hogy nem vagyok a Brehmben, akkor ez azt jelenti, hogy az ellenkezője lenne a helyes: vagyis hogy benne legyek.

ORVOS: Még mindig nem értem. Az asszisztensek azért hozták ide önt, mert azt jelentette ki, hogy nincs benne. Ha viszont be akar kerülni, akkor azért hozták volna ide. Ha nem akart volna a Brehmbe jutni, akkor szintén itt kötött volna ki. Ha pedig bekerült volna, ugyanaz a sors várja, akárcsak minket. Ezért nem értem.

ALACSONY: Bizony, professzor úr, ne higgye, hogy az ön logikája megmenthet bármilyen ügyet is. Az ön logikája, tudja, mire jó? Megmondom: arra, hogy a logikátlanságnak érveket teremjen! Az ön logikájával, professzor úr, se bekerülni a Brehmbe, se kikerülni a Brehmből nem lehet. Az ön logikájával egyedül — ide lehet jutni.

PROFESSZOR: Akárcsak az önökével.

ORVOS: Mi nem állítjuk, hogy valamilyen logika alapján kerültünk ide.

PROFESSZOR: Annál sajnálatraméltóbb. Ha bárhová is jutunk — legalább logikusan jussunk. Ha halni kell, haljunk logikusan!

SZERKESZTŐ: Vagyis ön mindezt csupán ezért tette? A logika diadaláért?

PROFESSZOR: Természetesen. Hiszen ha holnap azt fogom nekik mondani: Uraim, nem fulladtam bele az Atlanti-óceánba, ami nagyon valóságos és ellenőrizhető tény, ugyanígy kényszerzubbonyt húzhatnak rám — a saját logikájuk szerint. Jóllehet, tulajdonképpen az ő logikájuk a helytelen, hiszen: azzal, hogy kényszerzubbonyt húznak rám, azt akarják bizonygatni, hogy örültségeket beszélek, mert hiszen én belefulladtam az Atlanti-óceánba... értik most már?

SZERKESZTŐ: Vaslogika, uram.

ORVOS: A professzor úrnak igaza van: egy ellenőrizhető tényt kétségbe vonni valóban örültség, míg egy ellenőrizhető tényről megállapítani az igazságot: józan, ép gondolkozásra vall.

ALACSONY: Úgy van! Vagyis... de uraim, ezek szerint, az asszisztensek és az ápolók kellene hogy a helyünkre jöjjenek!

PROFESSZOR: No, csakhogy rájött!

ALACSONY: Szavamra, hogy igaza van, uram! Hiszen: az ellenőrizhető dolog, hogy nem vagyunk benne, márpedig mi ezenkívül semmi egyebet nem állítunk, csak azt, hogy nem vagyunk benne...

MÁSODIK BÉTEG: Én... benne vagyok...

SZERKESZTŐ *(leinti)*: Mondtuk már, maga a kivétel. *(A többiekhez.)* Van azonban egy zavaró körülmény is. Önök még egyebet is állítottak.

ORVOS: Mit?

SZERKESZTŐ: Azt, hogy jog szerint benne kellene hogy legyenek.

ALACSONY: De kérem, ez az állítás legalább annyira ellenőrizhető, mint a másik.

SZERKESZTŐ: Gondolja?

ALACSONY *(fensőbbéségesen)*: Szerkesztő úr, mindent kétségbe vonhat, még azt is, hogy nem kerültem be, de azt nem, hogy nekem a helyem valóban a Brehmben lenne!

ORVOS: És én... hogy maradhattam ki a Brehmből?

SZERKESZTŐ: Uraim, az a gyanúm, hogy valami nagy-nagy félreértés áldozatai vagyunk.

PROFESSZOR: Semmi félreértés. Csupán az arányok eltolódása a nemzetközi pszichopatológiai statisztikában...

SZERKESZTŐ: Nem beszélhetne világosabban a professzor úr?

PROFESSZOR: De igen: önöknek tudniuk kell, hogy az emberek épelméjűségét vagy betegelméjűségét eddig nagyon könnyű volt megállapítani.

ORVOS: No és?

PROFESSZOR: Azért volt könnyű, mert a többséget vettük normálisnak, a kisebbséget pedig abnormálisnak. No már most: az a gyanúm, hogy a statisztika elért az ötven százalékhoz. Vagyis: ötven százaléka az emberiségnek épelméjű, ötven pedig nem.

ALACSONY: Hát akkor rendben van. Tudjuk, hogy ki az abnormális... A másik ötven. Mindig a másik ötven.

PROFESSZOR: Épp az, hogy nem: mert mind a két ötven százalék joggal kérheti a közvéleményt, hogy őt számítsa normálisnak. Értik ezt?

SZERKESZTŐ: Vagyis mivel a két rész egyenlő, nem tudunk dönteni, ami az épelméjűség normáit illeti?

PROFESSZOR: Úgy van! Erről van szó.

SZERKESZTŐ *(tűnődve)*: De milyen közvéleményt kérjünk fel, hogy megállapítsa rólunk, épeszűek vagyunk-e? Milyen közvéleményt? Hol van az a közvélemény? Mind a két ötven százaléknak külön közvéleménye van. Hova forduljunk? Mire apelláljunk? Ki ad nekünk igazat? Van-e ilyen közvélemény egyáltalán? Vagy valami felsőbb, valami felsőbb közvéleményt kellene alapítani? Vagy van ilyen, csak mi nem tudunk róla? De hát miért nem üzen, hogy ne ácsorogjunk... itt... most... *(Szünet.)* Valami bonyolult félreértés áldozatai vagyunk. Mintha más nyelven beszélénk, uraim, igen, mi nem beszélünk egy nyelven, csak látszólag!

(Függöny)

HARMADIK RÉSZ

Szín ugyanaz. Ideges a hangulat. A betegek fel s alá sétálnak.

ALACSONY: Nem bírom tovább, uraim! Érzem, ha még sokáig leszünk ebbe a szobába zárva, valóban meg fogok bolondulni.

PROFESSZOR: Igen, ez az emberi psziché normális magatartása, uraim. Ha bizonyos normális egyedeket hosszabb ideig abnormálisként kezelünk, egy idő után a kezelésnek megfelelően az abnormitás jelei kezdenek mutatkozni...

SZERKESZTŐ: Tűrhetetlen állapotok! Ennyi idő óta rájöhettek volna, hogy mi nem vagyunk betegek.

ALACSONY *(gúnyosan)*: Ez nem olyan egyszerű. Mert ha az asszisztens urak elismerik, hogy mi nem vagyunk betegek, akkor nekünk igazunk volt, tehát mi épeszűek

vagyunk, de ezzel már azt is beismerik, hogy ők viszont nem normálisak.

ORVOS: Olyan bonyolult ez az egész. Sokat gondoltam ezen. Valóban, mintha egy furcsább Babel-tornyot építenénk, mint az a régi volt. Mi ugyanis egy nyelven beszélünk, de más nyelven gondolkozunk, nem érzik ezt?

SZERKESZTŐ: Legszívesebben kiugranék az ablakon! Uraim, elveszíttem az állásomat e miatt a Brehm-ügy miatt. Önök miatt veszítem el...

ALACSONY: Mert az igazat mondta? Ne féljen, én tanúsítom, hogy maga valóban azt állította, hogy benne kellene lennem a...

SZERKESZTŐ *(szinte felüvöltve)*: Elég! Elég, ne halljam ezt az átkozott szót. Ez a név az oka mindennek, minden bajnak...

PROFESSZOR: Uraim, csend legyen! Lépteket hallok!...

(Hallgatóznak.)

ELSŐ BETEG: Jönnek... többen...

MÁSODIK BETEG: Vajon benne vannak... ők benne vannak?

ALACSONY: Nem, biztos, hogy ők sincsenek benne.

ORVOS: Jönnek az átkozott komplexus új áldozatai!

(Az ajtó kicsapódik, a két asszisztens jön, a két ápoló és egy ismeretlen férfi, Új szerkesztő.)

ELSŐ ASSZISZTENS: Uraim, bemutatom önöknek a Zoológiai Kiadó új szerkesztőjét. Utánanézett az önök ügyének, s most azért jött, hogy tisztázzon bizonyos kényes kérdéseket.

SZERKESZTŐ *(orvoshoz)*: Az utódom... persze. Új seprű jól seper...

(Új szerkesztő leül egy székre az asztal mellé, dossziét vesz elő, a két asszisztens melléje ül, az ápolók az ajtóban maradnak szétvetett lábbal. Csend van. Feszült csend, csak a dosszié papírlapjainak a suhogósa hallatszik. A „betegek” szintén leülnek, ki székre, ki az ágyak szélére. Nagyon izgatottak.)

ÚJ SZERKESZTŐ: Uraim! Elnézésüket kérem, hogy hamarabb nem jöhettem, de hivatalomat mindössze két hete vettem át, s így sorra kellett vennem minden függőben maradt ügyet. Az önök ügyét az asszisztens urak-

kal minden oldalról alaposan meghánytuk-vetettük. Ez-
úton mondok köszönetet az uraknak a szíves segítségért.

*(Két oldalra biccent, az asszisztensek, visszabiccenten-
tenek.)*

Uraim! Az önök ügye meglehetősen kényes ügy. Ezért is a legnagyobb körültekintéssel kellett eljárnom, mondhatnám, a legnagyobb tudományossággal. A rendelkezésemre álló források alapján a legtüzetesebben vizsgáltam meg az önök ügyét. Elemeztem az eseteket egyedi, de általános mivoltukban is. Objektíve próbáltam lemérni minden körülményt, anélkül, hogy a túlzó általánosítás veszélyébe — egyfelől, vagy a röghöz tapadt egyediesítés hibájába estem volna — másfelől. A legszigorúbb óvatossággal mérlegettem minden tényt, még a legapróbbat is, igyekeztem, hogy figyelmemet el ne kerüljék azok a meghatározó jegyek, amelyekről valamennyien tudunk. Távol szerettem volna kerülni minden részrehajlástól, minden tudománytalan szubjektivizmustól, hiszen mint ismeretes, a zoológia tudományában nincs mit keresnie a lírának. Uraim! Engedjék meg, hogy még mielőtt a kérdésre rátérnék, tiszta szívből magam és munkatársaim, az egész Zoológiai Könyvkiadó nevében erőt, egészséget és hosszú életet kívánjak önöknek!

*(Az asszisztensek tapsolnak, a két ápoló szintén,
a „betegek” nem.)*

Uraim! Ezek után pedig engedjék meg, hogy rátérjek az ügy konkrét részére, és tekintsenek el attól, hogy előző mondataimban csupán nagyjából érintettem ügyünk általános, mondhatnám elvi részét. Abban a reményben, hogy megbocsátanak nekem ezért, elkezdem hát az ügy konkrét vonatkozásainak vizsgálatát... Átadom a szót az asszisztens uraknak...

ELSŐ ASSZISZTENS: A szerkesztő úr említette már, miről van szó. Nos: ehhez kérjük az önök segítségét.

MÁSODIK ASSZISZTENS: Szóljanak hozzá merészen, bátran, hiszen ez az ügy elsősorban önöket érinti. Tehát?

(Csend, szünet.)

ÚJ SZERKESZTŐ: Akkor talán megengednék, hogy én tegyek fel önöknek néhány kérdést... *(Alacsonyhoz.)* Önnek mi a panasz?

ALACSONY: Nem vettek be a Brehmbe.

ÚJ SZERKESZTŐ (*odahajol az egyik asszisztens föléhez, valamit kérdez, jegyez, majd a dossziét vizsgál-gatja*): Köszönöm, uram, panaszára később még visszatérek. (*Orvoshoz.*) Önnek mi a sérelme?

ORVOS: Ugyanaz. Helytelenítem, sőt tudománytalan-nak tartom, hogy kihagytak a Brehmből.

ÚJ SZERKESZTŐ (*ugyanaz a játék*): Köszönöm, az ön sérelmére is vissza fogok térni a későbbiekben. (*Professzorhoz.*) És önnek?

PROFESSZOR: Nekem?... Kérem... nem is tudom, hogy mit mondjak. Nekem az asszisztens urak ellen van kifogásom.

ÚJ SZERKESZTŐ: Akkor talán ezt lenne szíves az asszisztens urakkal megbeszélni... (*kihúzza valamit, odahajol az asszisztensekhez, azok fölírnak valamit.*) Önnek? (*Első beteghez.*)

ELSŐ BETEG: Én, kérem, nem akartam bekerülni a Brehmbe.

ÚJ SZERKESZTŐ (*jegyez valamit, odahajol az asszisztensekhez, azok is jegyeznek*): Köszönöm, uram. Az ön ügyére is visszatérek még. És önnek? (*Második beteghez.*)

MÁSODIK BETEG (*feláll*): Én kérem... nekem nincs panaszom... én bekerültem...

SZERKESZTŐ (*odahajol, jegyeznek, mindhárman*): Köszönöm, foglaljon helyet. No és önnek? (*Szerkesztő-höz.*)

SZERKESZTŐ: Én... (*Alacsonyra mutat*) megígértem neki, hogy a Brehmbe legközelebb be fog kerülni...

ÚJ SZERKESZTŐ (*kissé fagyosan*): Milyen minőségben tett ilyen irányú ígéretet?

SZERKESZTŐ: Szerkesztői minőségben, kérem.

ÚJ SZERKESZTŐ (*összevont szemöldökkel hajol az asszisztensekhez*): Köszönöm. (*Néhány pillanatig suttognak, majd Új szerkesztő rendez papírjait, jegyzeteit, megköszörüli torkát, feláll.*) Uraim! Kétségtávolul kényes ügyet jöttünk kibogozni, ezért is szólítottam fel önöket teljes komolysággal, hogy nyújtsanak ehhez segítséget. Ezúton, bár azt már külön-külön minden esetben megtettem, most mindannyiuknak egyszerre mondom köszönetet, hogy vizsgálatomban voltak szívesek őszinte se-

gítséget nyújtani. Olyan tény ez, melyet nem méltányolni az önök részéről számomra lehetetlen. Engedjék meg, hogy búcsúzóul ismét erőt, egészséget és hosszú életet kívánjak önöknek! Minden jót, uraim!

(Asszisztensek és ápolók tapsolnak, „betegek” nem.

Indulni akarnak.)

ALACSONY *(fölugrik)*: Uram! Tudni akarom, jogos-e az igényem vagy sem?

ÚJ SZERKESZTŐ *(megtorpan)*: Mire nézve, uram?

ALACSONY: Arra nézve, hogy a Brehmbe be kellett volna kerülnöm.

ÚJ SZERKESZTŐ *(ránéz, majd a dossziéjába)*: Nem, uram, igénye nem volt jogos.

ORVOS *(szintén feláll)*: És nekem, nekem be kellett volna kerülnöm, vagy sem?

ÚJ SZERKESZTŐ *(rápillant, majd a dossziéba)*: Igen, uram, az öné jogos volt. Egyébként erről írásban volt szándékomban önöket értesíteni.

ALACSONY *(aki egy pillanatra magába roskadt, de most hirtelen dühvel)*: És miért, szerkesztő úr? Miért nem volt jogos?

ÚJ SZERKESZTŐ: Alaposan utánanéztem az ügynek. Ön nem igényelhetette jogerősen, hogy bekerüljön a Brehmbe.

ALACSONY: De miért, kérem, az ön elődje, a szerkesztő úr elismerte...

ÚJ SZERKESZTŐ *(hidegen)*: Uram, az elődeim által tett ígéretékért továbbá jogi baklövésükért engem, beláthatja, semmi felelősség nem terhelhet...

SZERKESZTŐ *(felhördül)*: Milyen jogi baklövésről beszél, uram?

ÚJ SZERKESZTŐ *(gúnyosan)*: Önnek mint a Zoológiai Kiadó régi szerkesztőjének kötelessége, de ha nem is kötelessége, legalább illetet volna tudnia, hogy *(Alacsonyra mutat)* ennek az úrnak semmi jogalapja nincs arra nézve, hogy a Brehmbe való bekerülést igényelje.

SZERKESZTŐ *(kissé zavartan)*: Én az ígéretet nem jogi alapon tettem az úrnak.

ÚJ SZERKESZTŐ: Márpedig egy szerkesztő csakis jogi alapon tehet ígéreteket...

SZERKESZTŐ: Én, kérem, meg voltam győződve, hogy az úr, hogyismondjamcsak... (*Bizonytalan mozdulatot tesz, az elmezavartságot akarva jelezni.*)

ÚJ SZERKESZTŐ (*szigorúan*): Önnek tudnia kellett volna, hogy (*Alacsonyra mutat*) az úr leadott egy kéziratot, amelyet viszont a kiadó nem kért, vagyis nem szerződött az úrral, következésképpen meg nem jelenés esetében a kiadót semmilyen jogi felelősség nem terheli.

SZERKESZTŐ (*összekuszálódva*): Milyen kézitról van szó, kérem?

ÚJ SZERKESZTŐ: Amint önök azt bizonyára tudják, a kiadó ezelőtt két évvel elhatározta, hogy kiadja Brehm híres könyvét, Az állatok világát, rövidített kiadásban. Éppen ezért szükség volt néhány olyan jónevű zoológus tollából írt tanulmányra, áthidaló fejezetre, amely megteremti a kapcsolatot a kihagyott és a bevett részek között. Másfelől: valamennyien jól tudjuk, hogy Brehm kitűnő könyve nem mentes a pozitivista módszer gyöngéitől. Éppen azért, szükségünk volt egy értékelő előszóra is. Harmadsorban: az állattan tudománya Brehm óta fejlődött, új tudományos tényeket fedeztek fel, szükség volt tehát egy kiegészítő függelékre is. Nos, ezekhez a pótló munkákhoz felkértük a doktor urat (*Orvosra mutat*), hogy írjon egy tanulmányt „Az állatvilág idegtérképe” címen, szerződünk is vele, sajnos azonban a megrendelt tanulmány anyagtorlódás miatt nem kerülhetett be a könyvbe. A doktor úr tehát jogosan léphet fel kiadóval szembeni igényeivel, ugyanis be kellett volna kerülnie a Brehm-kiadásba, csakis a mi hibánkból maradt ki... Az úr viszont (*Alacsonyra mutat*) írt egy tanulmányt a rágcsálókról, azonban nem a felkerésünkre, hanem önszorgalomból, szerződést nem kötöttünk vele, így hát nem igényelheti, hogy tanulmánya bekerüljön a Brehmbe. Követelése jogilag megalapozatlan. Nos, kérem, röviden erről volt szó.

SZERKESZTŐ (*kábultan*): Vagyis... én most...?

ÚJ SZERKESZTŐ: Nem értem a kérdését.

SZERKESZTŐ (*kinyögi*): Megyek... innen... vagy... maradok...?

ÚJ SZERKESZTŐ: Kérem, ez az asszisztens urak hatáskörébe tartozik... A doktor úrért természetesen fe-

lelősséget vállal a kiadó, hiszen igénye teljesen jogos volt: nem szabad lett volna kimaradnia a Brehmből.

ALACSONY (*hebegve*): De kérem... itt valami végzetes... félreértés... ez... itt... (*Még tétovább.*) Elárultak az ismérvek. A kritériumok lázadása. A kritériumok már nem értenek engem. Én is értetlenül, ismeretlenül, köszönés nélkül, idegenként megyek el a kritériumok mellett. A kritériumok mellett — a világban. Nem értem... Nem értem: miért maradok, ha mindenki más megy? Engem is a kritérium szült! Elsőszülött gyermeke vagyok a kritériumnak. Kritérium, kritérium, miért hagyta el engem?

ÚJ SZERKESZTŐ: A kritérium nem kedveli önt. A kritérium megválogatja embereit.

ELSŐ BETEG: Én... kérem... én nem akartam bekerülni... nem is kerültem be... Velem mi lesz?

ÚJ SZERKESZTŐ: Sajnálatos félreértés történt, amelyért az asszisztens urak minden bizonnyal bocsánatot fognak kérni öntől.

ASSZISZTENSEK (*bólintanak*).

SZERKESZTŐ: És én? Én...

ÚJ SZERKESZTŐ: Az ön (*kis szünet*) sorsa nem rajtam múlik...

ALACSONY: Vagyis én... maradok... itt... én... (*Dadog, ijedt.*) Itt... most... maradok... de hiszen másról van szó... mindig mindenütt másról van szó... másokról... másról... nem értem, hogy nem értenek. Én nem vagyok... bolond. Nem logikus, hogy bolond vagyok. Ez, kérem, nem logikus! Nem logikus! (*Ordítva.*) Nem logikus!

PROFESSZOR: Én nem kérdezek semmit. Itt nincs mit kérdezni. (*Belenyúl a zsebébe, hatalmas konyhakést vesz elő, a társaság felé fordul.*) Én... nem kérdezek... én felelni akarok... az asszisztenseimnek... az ápolóimnak... Akik szintén nincsenek a Brehmben... Vagy benne vagytok? Be akartok kerülni?... (*Közeledik feléjük, mindenkiben megfagy a vér, megdermedve állnak, az ápolók ott lapítanak az ajtónál, nagyon lassan közeledik Professzor.*) Feleljetek! Feleljen mindenki! Ki van benne a Brehmben? Kinek kellett volna bekerülnie? Ki méltó a Brehmbel? (*Az asszisztensek, ápolók felé.*) Ti...?

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Páskándi Géza: Az eb olykor emeli lábát

Ti. Kérjétek, panaszkodjatok! Igazságtalanság történt. Az igazság percről percre, óráról órára, napról napra, évről évre, századról századra szüli az igazságtalanságot. (*Hal-kan.*) Állatok. (*Felemeli a kését — függöny.*)

1964